

NICOLAE RĂUTU – ACTOR AL SCENEI ȘI FILMULUI

Film and stage actor Nicolae Răutu

Elena ȚURCAN

Abstract: *One of our native of high cultural value was the Romanian actor Colea Răutu. After graduating primary school he made the first two classes in the "Ion Creangă" Lyceum between 1923-1925 years. He lived 96 years old and was appreciated by the great Romanian actors Constantin Tanase and Radu Beligan. Colea Răutu was noted in the classic and modern repertoire. He played the role of Tartar extraordinary along with other theatrical celebrities.*

Actor complet, unic: totdeauna autentic, fermecător, îndrăgit de spectatori, solicitat și apreciat de regizori. Marele actor român, de origine basarabeană, Nicolae Răutu, Colea Răutu (Rutkovski) s-a născut la 28 noiembrie 1912, în satul Limbenii Noi, din județul Bălți, Basarabia și a încetat din viață la 13 mai 2008, la Spitalul Municipal din București.

Tatăl, Constantin Rutkovski, polonez de origine din Lvov, în tinerețe mecanic de locomotivă, apoi neîntrecut caretaș, făcea trăsură superbe. „Landouri: „adevărate minuni ieșeau din mâinile lui”. În 1925, la o expoziție internațională ce avusese loc în Parcul Carol din București, Constantin Rutkovski, a luat medalia de aur pentru o trăsură făcută pentru comandantul Diviziei a 14-a din Bălți. Mama, Sofia, româncă din Cuhureștii de Sus, județul Soroca, a fost educatoare. La scurt timp după nașterea sa familia Rutkovski s-a transferat în orașul Bălți. A fost cel mai mare din cei patru copii ai părinților: două fete și doi băieți – Larisa și Natalia, Valentin și el, Nicolae, fiind educați „în spiritul muncii, măsurii și dreptății. De copilărie își amintea cu plăcere, cu multă însuflețire, fiind

ceva mai mare, se ascundea printre scaunele din Sala Cinematografului „Modern” din Bălți, pentru a privi filmele, rămînînd pînă spre seară la cinema. „Pînă ajungea acasă era tîrziu. Nimeni nu-l credea că și-a petrecut timpul vizionînd același film de mai multe ori, și prin urmare primea bătaie cît încăpea”. [1] „După absolvirea Școlii primare s-a înscris la Liceul „Ion Creangă” din Bălți, unde în anii 1923-1925 a făcut primele două clase (I și II) din cursul inferior, avîndu-l ca director pe profesorul Temistocle Malenda. „A urmat Liceul Militar „Re-gele Ferdinand I” din Chisinau ca „să se disciplineze”. S-a angajat la tot felul de lucrări la stadionul (ciclodromul) din Chișinău, fiind nevoit adeseori să doarmă pe plasa de volei și să se învelească cu plasa de tenis” – pasiune de o viață a fost fotbalul („rapidist”) înfocat”. [2]

A ajuns în București la 17 ani în 1929, dorind să joace fotbal, chiar făcînd parte din echipa Uzinelor „Mociornița”, dar o surprinzătoare întîmplare i-a schimbat total viața. Mergînd într-o zi la teatru pentru a vedea premiera muzicală „Floarea din Hawaii” de Paul Abraham, a dat peste un anunț prin care se căutau tineri pentru trupa lui Emil Bobescu [3]. Prezentîndu-se la concurs, Colea Rutkovschi a interpretat cîntecul știut de acasă „Oci ciornîie” (Ochii negri). A fost admis în corul trupei. Astfel a renunțat la fotbal. Avînd o voce și un timbru deosebit s-a angajat mai apoi în corul Operei din Cluj și după terminarea studiilor liceale a urmat Conservatorul de Artă Dramatică din București.

Între timp, aflîndu-se într-un cu totul alt mediu, și-a schimbat numele de familie din Rutkovschi în Răutu, nume al bunicilor de pe mamă, preferînd să-și mențină diminutivul prenumelui basarabean Colea.

„A debutat la Teatrul de Revistă „Cărăbuș”, condus de renumitul Constantin Tănase [4]. A fost actor la Teatrul Național din București, Teatrul Giulești, Teatrul din Pitești. S-a remarcat în mod deosebit cu faimosul șlagăr „Ți-a ieșit coșaru-n drum” pe versurile lui Puiu Maximilian [5], melodia compozitorului Gherase Dendrino [6], șlagăr interpretat de către trio Colea Răutu, Grișa Tascarov [7] și Radu Zaharescu [8], toți de calitate fenomenală, care a rămas, cel puțin pînă acum cu amprenta interpretării sale. Fiind înalt apreciat de marele Constantin Tănase, a participat în turneele Teatrului de Revistă în Grecia, Egipt și Turcia.

A avut pasiune și față de Operetă, interpretînd interesante roluri în comedii muzicale. Însă mentorul său Puiu Maximilian l-a îndemnat să facă în mod serios teatru, de la care a și luat primele lecții de actorie” [9].

„S-a remarcat atît în repertoriul clasic, cît și în cel modern. La 85 de ani (!), în 1997, inegalabilul Colea Răutu, după o considerabilă întrerupere, revine pe scena Teatrului Național din București în spectacolul „Azilul de noapte” de M. Gorki sub bagheta regizorului Ion Cojar. A interpretat rolul Tătarului, după cum mărturisea regizorul, cu o experiență artistică extraordinară alături de alte celebrități teatrale. Tînăra generație avea prilejul, prin intermediul acestei piese, să-l descopere, iar cei care îl cunoșteau cu mult înainte aveau ocazia să se bucure din nou de jocul său teatral fără egal. A fost ultimul spectacol pe care l-a făcut la Teatrul Național, după

cum a menționat maestrul Radu Beligan [10], „acest imens actor care a fost și este Colea Răutu” [11].

I-a fost sortit să facă o fabuloasă carieră în cinematograful românesc, întruchipând o gamă diversă de personaje în peste 70 de filme românești. Prin rolurile pe care le-a interpretat a marcat o epocă. A debutat în film în anul 1954, când a fost solicitat în rolul principal (Ilie Barbu) din filmul *Desfășurarea* (regia de Paul Călinescu), prima ecranizare după Marin Preda. A urmat, lăsând în cinematografia românească, roluri memorabile în filme ca „Moara cu noroc”, „Mihai Viteazul”, „Frații Jderi”, „Nemuritorii”, „Pintea”, „Duelul”, „Cel mai iubit dintre pământeni”, „Explozia”, „Ștefan cel Mare”, „Mastodontul”, „Ultima noapte de dragoste”, „Căutătorii de Aur”, „Săptămîna nebunilor”, etc. După o serie de alte filme (Bijuterii de familie, Dincolo de brazi, Setea, Castanii...) regizorul Mircea Mureșan l-a invitat în filmul *Răscoala*, după romanul lui Liviu Rebreanu, în care s-a remarcat, de asemenea, excepțional, film care la Festivalul Internațional de la Cannes a câștigat premiul pentru regie *La premiere oeuvre*. Fizionomia interesantă, ușor asiatică, misterioasă și totodată înfricoșătoare este remarcată de regizorii de marcă, care îl distribuie în filme antologice („Răzbunarea haiducilor”, „Răpirea Fecioarelor”, „Zestrea domniței Ralu, „Haiducii lui Șaptecai”). Colea Răutu interpretează roluri negative, precum Selim Pașa sau Spînul, din „Toate pînzele sus!” (1976). Are roluri memorabile și în filmele lui Sergiu Nicolaescu : „Accident” (1977), „Acțiunea Autobuzul (1978) și „Duelul (1981).

Celebrul actor Colea Răutu s-a filmat și într-o serie de pelicule străine (seriale televizate): „Die Lederstrumpferzdhungen” (RFG, 1970), „Lupul mărilor” (Austria, 1972), „Atkins” (RDG, 1985). A publicat mai multe studii despre film și teatru. A fost membru al Uniunii Cineaștilor și membru al Uniunii Teatrale din România.

„Găsim mărturiile despre C. Răutu la regizorii Mircea Mureșan, Mircea Drăgan: „Expresivitatea, mimica, subtilitatea și varietatea mijloacelor interpretării, dar mai ales puternica trăire interioară a personajelor, cărora le-a dat viață, sînt doar cîteva caracteristici ale artei sale actoricești... Este un exemplu, un adevărat „dicționar” de virtuți cinematografice”, Sergiu Nicolaescu : „Poate juca orice. E geniu de bărbat adevărat. Figură tainic asiatică, dar și de suflet slav, iubitor de femeie, de cîntec pătimaș și de vin prelins în barbă”; actorii Radu Beligan, Ștefan Iordache, Ion Besoiu: „Îi plăcea să se îmbrace elegant. La costum. Colea ar putea să fie o școală, o bogăție de

comportament și eleganță... A fost cel mai bun călăreț între actorii noștri”, Florin Piersic, poetul Nichita Stănescu : „Colea Răutu este un om dizolvat total în omenie... Nu pot să concep alt Hamlet decât interpretat de Colea Răutu și nu-l pot vedea pe Ion al lui Rebreanu cu altă înfățișare, Luceafărul eminescian nu-l pot vedea decât cel al lui C. Răutu...” [12]

Actorul a primit Premiul Asociației Cineaștilor în 1988 pentru în-treaga activitate, și s-a numărat printre laureații Galei „Vîrsta de Aur” din 2001, ai Premiilor Naționale în Domeniul Teatrului și Galei Premiilor în Cinematografie. În anul 2002 a fost distins cu Premiul de Excelență în Cinematografia Românească. La 16 noiembrie 2006 Filatelia Română a dedicat, în semn de înaltă prețuire și respect, o emisiune de mărci și plicuri poștale închinată marilor actori români contemporani Colea Răutu, Radu Beligan, Dina Cocea și Carmen Stănescu, „care să însoțească gândurile scrise ale românilor și să fie așezate la loc de cinste în colecțiile celor pasionați de filatelie”.

Mîndria sa firească a fost fica, Irina Răutu-Munteanu (din prima căsătorie) cu domiciliul la Paris, pentru care a fost un Tată iubitor, și nepoții Alexis și Sonia, față de care a fost un Bunic exemplar. Din 1969 a fost căsătorit cu Doamna Magda, o soție excepțională din toate punctele de vedere, care îl prețuia și îl iubea la nesfîrșit.

„Colea Răutu, pe care românii și-l amintesc din zeci de filme, s-a despărțit de această lume la vîrsta de 96 de ani. Cel, pe care Nichita Stănescu l-a numit un actor de geniu, a fost însoțit pe ultimul drum, la Cimitirul Bellu din București, de familie și prieteni, colegi și a fost înmormîntat pe Aleea Actorilor, cu onoruri militare. Alături de familie, lui Colea Răutu i-au adus un ultim omagiu mai mulți actori și regizori de seamă, printre care Sergiu Nicolaescu, Mitică Popescu, Ion Besoiu, Sebastian Papaiani, Ștefan Iordache, Alexandru Bindea, Monica Ghiuță, Ruxandra Sireteanu, Nicu Constantin ș.a.” [13]

Filmografie: Desfășurarea (1954), Moara cu Noroc (1955) – Pîntea, Dincolo de brazi (1957), Bijuterii de familie (1957), Soldați fără uniformă (1960), Setea (1961), Vară romantică (1961), Lupeni 29 (1962), Pisica de mare (1963), Lumina de iulie (1963), Castelanii (1964), Rășcoala (1965), Procesul alb (1965), Neamul Șoimăreștilor (1965) - Temir Bey, Vremea zăpezilor (1966), Haiducii (1966), Fantomele se grăbesc (1966), De trei ori București (1967), Răzbunarea haiducilor (1968) – Ibrahim, Răpirea fecioarelor (1968) – Ibrahim, Vînătorul de cerbi (1969), Die Lederstrumpferzählungen (1970) - serial TV (RFG) - 1 episod, Mihai Viteazul (1971) - sultanul Murad al III-lea, Haiducii lui Șaptecai (1971), Serata (1971), Zestrea domniței Ralu (1971), Săptămîna nebunilor (1971), Pădurea pierdută (1971), Facerea lumii (1971) – Filipache, Lupul mărilor (1971) - serial TV (Austria) – Pete, La Révolte des Haïdouks (1972) - serial TV, (Franța/România) – Mamoulos, Ultimul cartuș (1973), Explozia (1973) – Anghel,

Cel mai iubit dintre pămînteni (1993), Apachen (1973) – Nana, Despre o anumită fericire (1973), Ștefan cel Mare (1974), Nemuritorii (1974) - Iusuf Pașa, Ulzana (1974) – Nana.

Referințe bibliografice

1. CAZACU, Nicolae, JITARU, Valentin. *Colea Răutu: actor de geniu necunoscut acasă*. In : *Lit. și arta*. 2007, 22 noiem, p. 6.
2. BUZILĂ, S. *Răutu, Colea: [tenor, actor de teatru și film]* In: *Interpreți din Moldova: lexicon enciclopedic (1460-1960)*. Ch.: Ed. ARC, 1996, p. 363.
3. BOBESCU, Emil (1882-1961) – actor, regizor, dirijor, maestru de balet, director de scenă, interpret roman [on-line] [cit 7 dec. 2012]. Disponibil: http://www.aman.ro/files/digitale/personalitati_doljene/personalitati/B/bobescu%20emil.pdf
4. TĂNASE, Constantin (1880-1945), actor de scenă și de vodevil, celebru cupletist român, a fost o figură cheie în teatrul de revistă românesc [on-line] [cit 5 dec. 2012]. Disponibil: http://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_T%C4%83nase
5. PUIU, Maximilian (1932-1998), celebrul textier, mare creator de re-vistă, tatăl lui Mihai Maximilian, și acesta excelent autor de reviste [on-line] [cit 5 dec. 2012]. Disponibil: https://www.google.md/#hl=ru&tbo=d&scient=psy-ab&q=puiu+maximilian+biografie&oq=puiu+maximilian&gs_l=serp.1.0.35i39l2j0i
6. DENDRINO, Gherase (1901-1973), compozitor, dirijor român [on-line] [cit 5 dec. 2012]. Disponibil: <http://www.cimec.ro/Muzica/Cronici/GrConstantinescu293.html>
7. Primul trio din România, trio "Cărăbuș", format din Radu Zaharescu, Grișa Tascarov și Colea Răutu. Pe Grișa îl adusesse Răutu tot din Basarabia. Trioul a întreprins turnee cu trupa lui Tănase, în Grecia, în Turcia, Egipt și Palestina [on-line] [cit 5 dec. 2012]. Disponibil: <http://www.ziare.com/articole/colea+rautu>
8. ZAHARESCU, Radu – interpret, actor, un comediant de primă clasă. Filmele : „La spațiul locativ”, „Recomandări” [on-line] [cit 5 dec. 2012]. Disponibil: <http://www.cinemarx.ro/persoane/Radu-Zaharescu-303169.html>
9. Colea Răutu, deja la trecutul ireversibil... (28.XI.1912-13.V.2008). In: *Biblio Polis*. 2008, nr. 2, pp.112-113
10. BELIGAN, Radu (14.12.1918, Bacău-) este un actor român, cu o bogată activitate în teatru, film, televiziune și radio. A fost ales membru de onoare al Academiei Române în 2004. A primit o stea pe Walk of Fame București. A interpretat – în peste șapte decenii – roluri cèlebre. [on-line] [cit 5 dec. 2012]. Disponibil: http://ro.wikipedia.org/wiki/Radu_Beligan
11. Marele actor Colea Răutu la 95 de ani. In: *Vocea Bălțului*, 2007 30 noiem., p. 2.
12. CAZACU, ref. 1, p. 6
13. Colea Răutu, deja la trecutul ireversibil... (28.XI.1912-13.V.2008), ref. 9, pp. 112-113

